

Evropská unie a právo

JUDr. David Sehnálek, Ph.D.
david.sehnalek@gmail.com

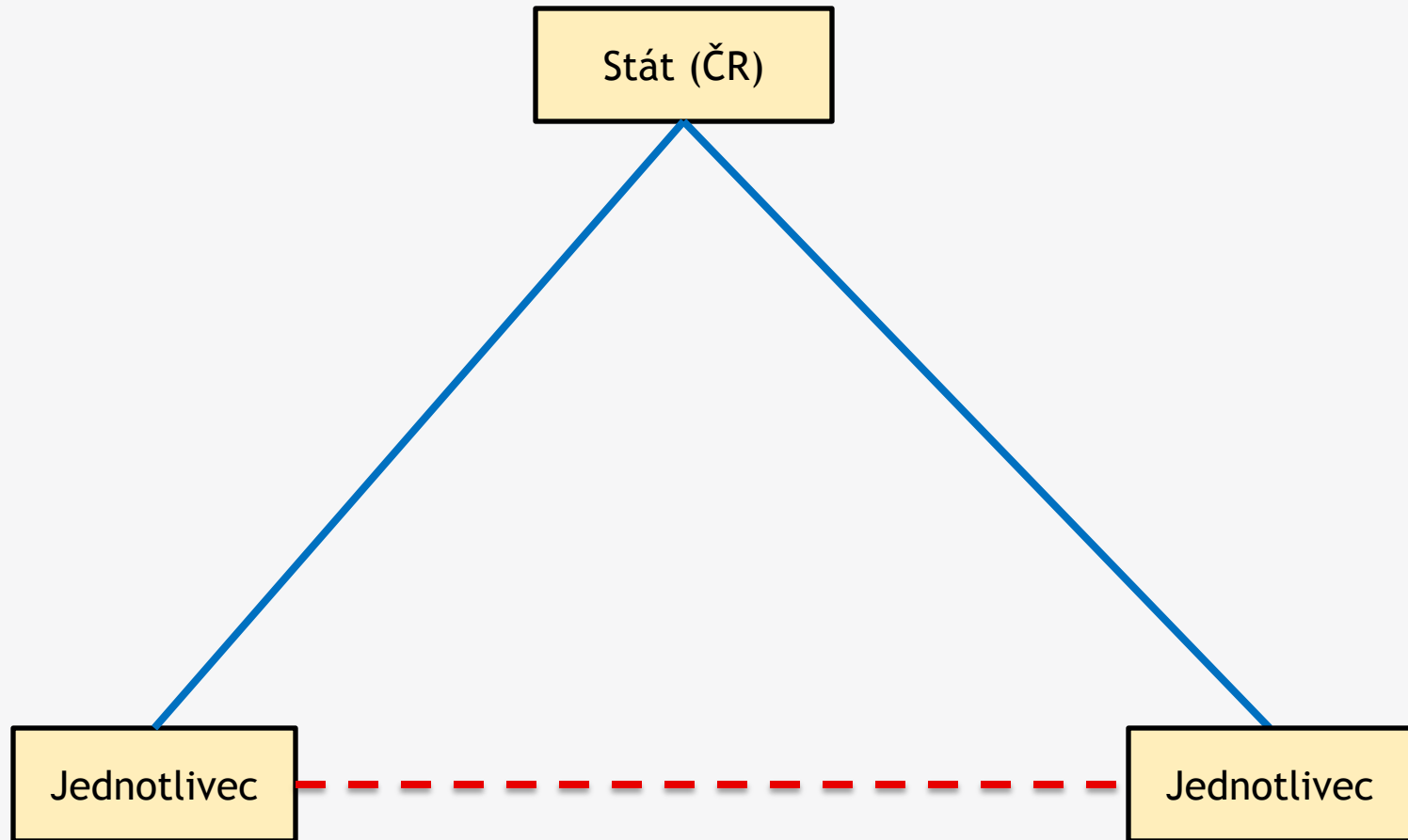
(Zaměřeno na nadstátnost)

Trojí podstata práva

Úvodní charakteristika práva

- Právo = strukturovaný normativní systém jehož prostřednictvím jsou regulovány vztahy ve společnosti
- Některé důležité charakteristiky:
  - Tvorba státem
  - Vynutitelnost
  - Teritorialita
  - Subordinační charakter
- Právní řád ČR = systém pramenů práva, obsahující právní normy České republiky

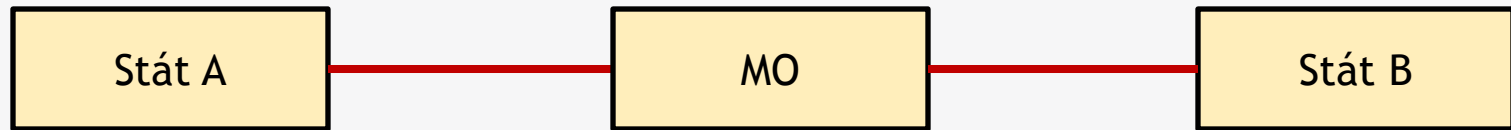
Působení vnitrostátního práva

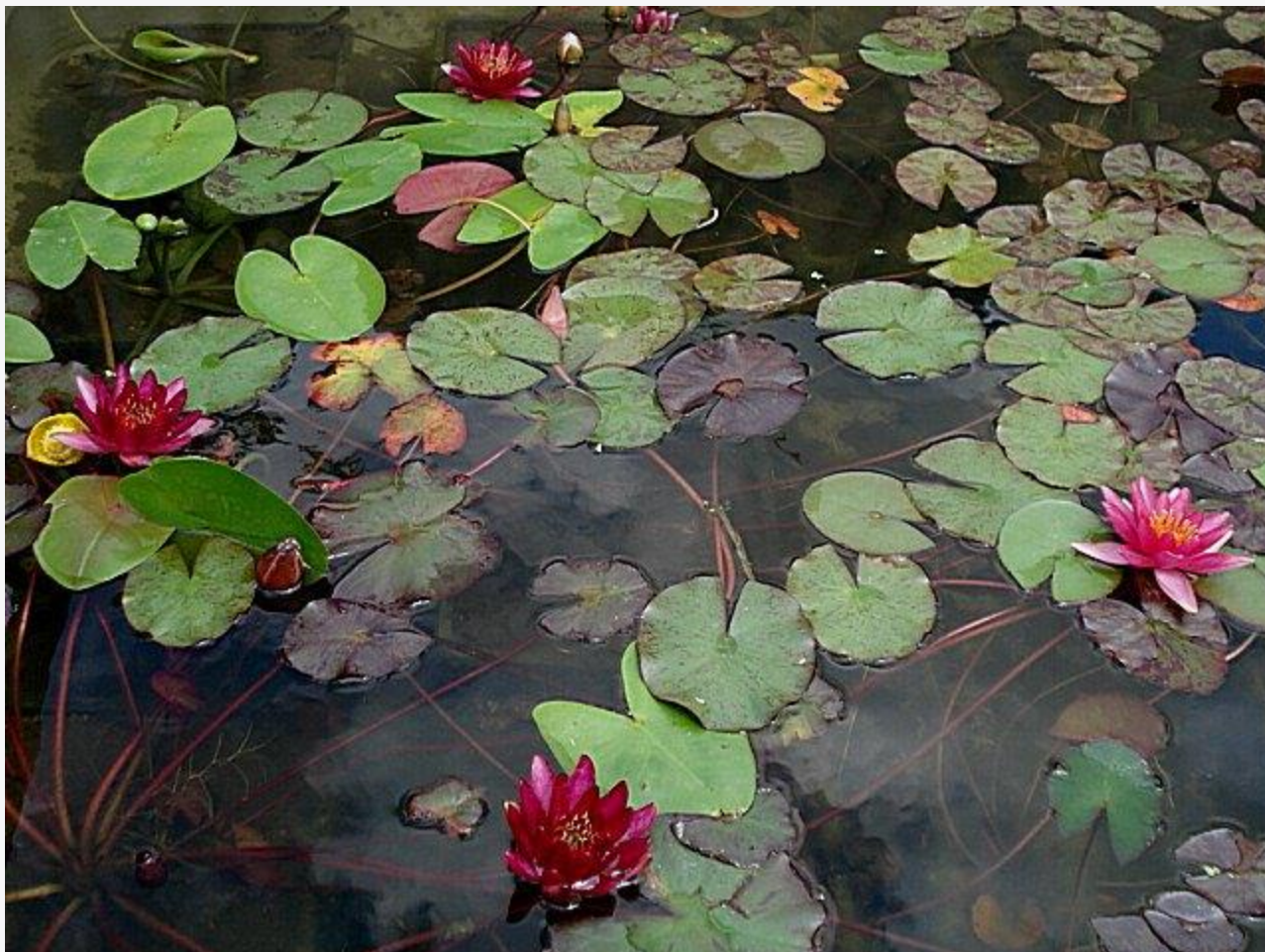

Duální podstata práva

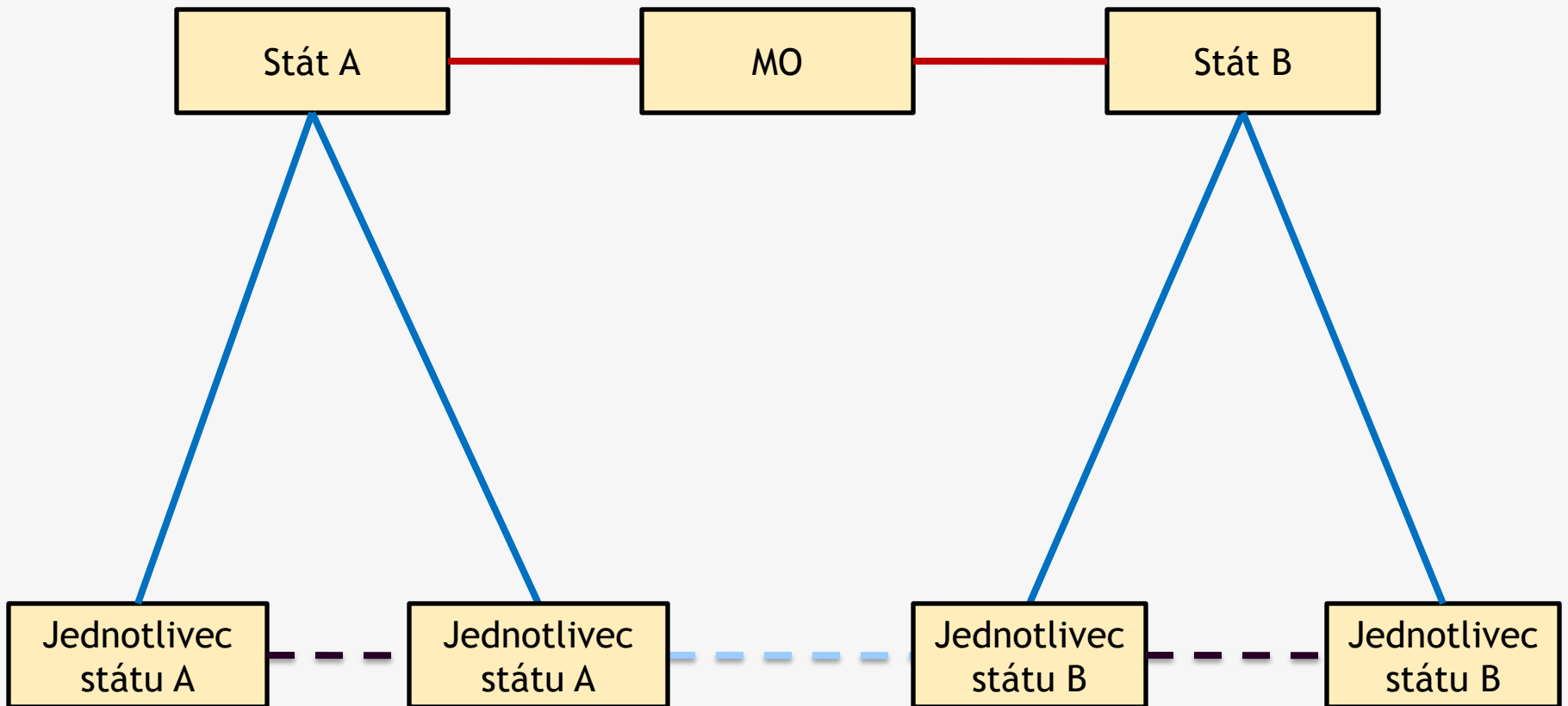
- Vztahy v mezinárodní společnosti jsou rovněž regulovány - mezinárodním právem veřejným (MPV)
- Subjektem MPV
  - státy (suverenita!)
  - odvozeně mezinárodní organizace (MO)
- Prameny MPV? ...
- Některé charakteristiky:
  - Tvorba států
  - Koordinační charakter
  - Obtížné prosazování (anarchický systém)
- Nevýhody této koncepce? - vliv na fungování MO...

Působení mezinárodního práva

A teď souhrnně...

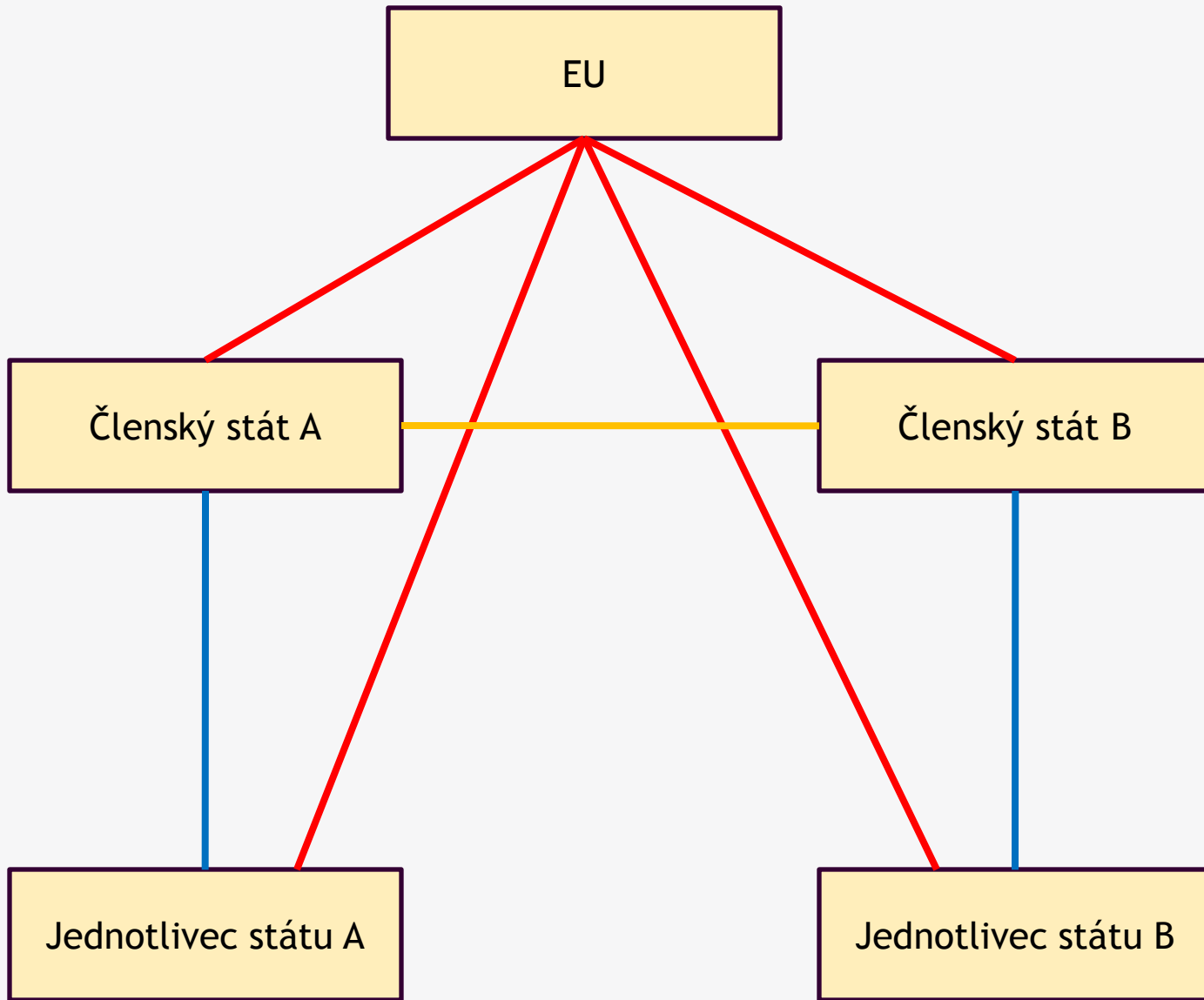

Novum: nadstátní koncepce

- omezení svrchovanosti a přenos některých pravomocí z čl. st. na nový subjekt - ES (nyní EU), kt. disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. mocí nadstátní);
- ES (nyní EU) disponuje (přenesenou) mocí:
  - Zákonodárnou
  - Výkonnou
  - soudní
- Projevy nadstátnosti:
  - Ve sféře tvorby vůle: vytvářena v orgánech zastupujících čl. státy a orgánech nezávislých
  - Ve sféře rozhodování: většinově + nerovné postavení států
  - Ve sféře práva: přímo a přednostně použitelné právo

Charakteristika práva EU

- Samostatný (tj. „třetí“) právní systém
- Vytvářeno:
  - činností členských států (tzv. primární právo)
  - Orgány Evropské unie (legislativní pravomoc) (tzv. sekundární právo)
- Prameny:
  - Zakládací smlouvy
  - Nařízení a směrnice
- Adresátem
  - Unie sama
  - Členské státy
  - Jednotlivci
- Vyhlásování - Úřední věstník EU
- Subordinační charakter, „nástroj integrace“
- Zásady aplikace určuje samo! (srov. mezinárodní právo)

(pojem a vývoj)

Evropská společenství a Evropská unie

Evropská integrace - vícevrstevnatost

■ vznik řady MO

- NATO
- Rada Evropy
- RVHP
- Varšavský pakt
- ESVO
- ES a další...

■ cíle a úkoly (zejména)

- hospodářské
- politicko-bezpečnostní
- kulturní a sociální

ES - odlišná (**nadstátní**) koncepce integrace

- 23. červenec 1952 **ESUO** (tzv. Pařížská smlouva, 50 let)
  - uhlí a ocel
- 1. leden 1958 (tzv. Římské smlouvy)
  - **EHS** (nyní ES) - společný trh, celní unie, sektorové politiky
  - **EURATOM** (ESAE) - mírový výzkum a vývoj atomu
- omezení suverenity a přenos pravomocí

Mezivládní vs. nadstátní MO

■ **Mezivládní** (tradiční, klasické) MO

- prim hraje stát
- státy vzájemně rovné => zásadně jednomyslnost při rozhodování
- žádné nařizovací pravomoci - stát není MO podřízen

■ **Nadstátní** (nadmárodní, supranacionální) MO:

- omezení svrchovanosti a přenos některých pravomocí z čl. st. na nový subjekt - ES, kt. disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. mocí nadstátní);
- ES disponuje (přenesenou) mocí:
  - Zákonodárnou, výkonnou a soudní

■ **Projevy nadstátnosti (připomenutí)**

- Většinové rozhodování + vzájemně nerovné postavení čl. států
- Finanční nezávislost
- Přímě použitelné, přednostně aplikovatelné právo (subordinační charakter, zavazuje stát i jednotlivce)

■ **OT: Je stát po vstupu do EU definitivně ztracen?**

Vývoj ES/EU - územní expanze

- 1952 + 1958 - Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko
- 1973 - VB, Dánsko, Irsko; ~~Norsko~~
- 1982 - Řecko
- 1986 - Španělsko a Portugalsko
- 1995 - Finsko, Švédsko, Rakousko, ~~Norsko~~
- 2004 - **Česko**, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko;
- 2007 - Rumunsko, Bulharsko;
- ? - *Chorvatsko a Turecko, příp. další balkánské státy*

Vývoj ES - posilování spolupráce

- 50. léta - počátek integrace, vytváření společného trhu a celní unie
- (60. léta - krize (tzv. Lucemburský kompromis))
- 70. stagnace (ropná krize...)
- 80. léta - nový impulz - JEA (1985 / 1.7.1987)
- 90. léta
  - 1992/ 1.11.1993 - vznik EU - **Maastrichtská smlouva**
  - 1997/1999 - Amsterodamská smlouva
  - 2000/2003 - Niceská smlouva
  - ~~Smlouva o Ústavě pro Evropu~~
  - 1.12.2009 - Lisabonská smlouva (reformní smlouva)
- pozn. nenechte se mást dvojími daty

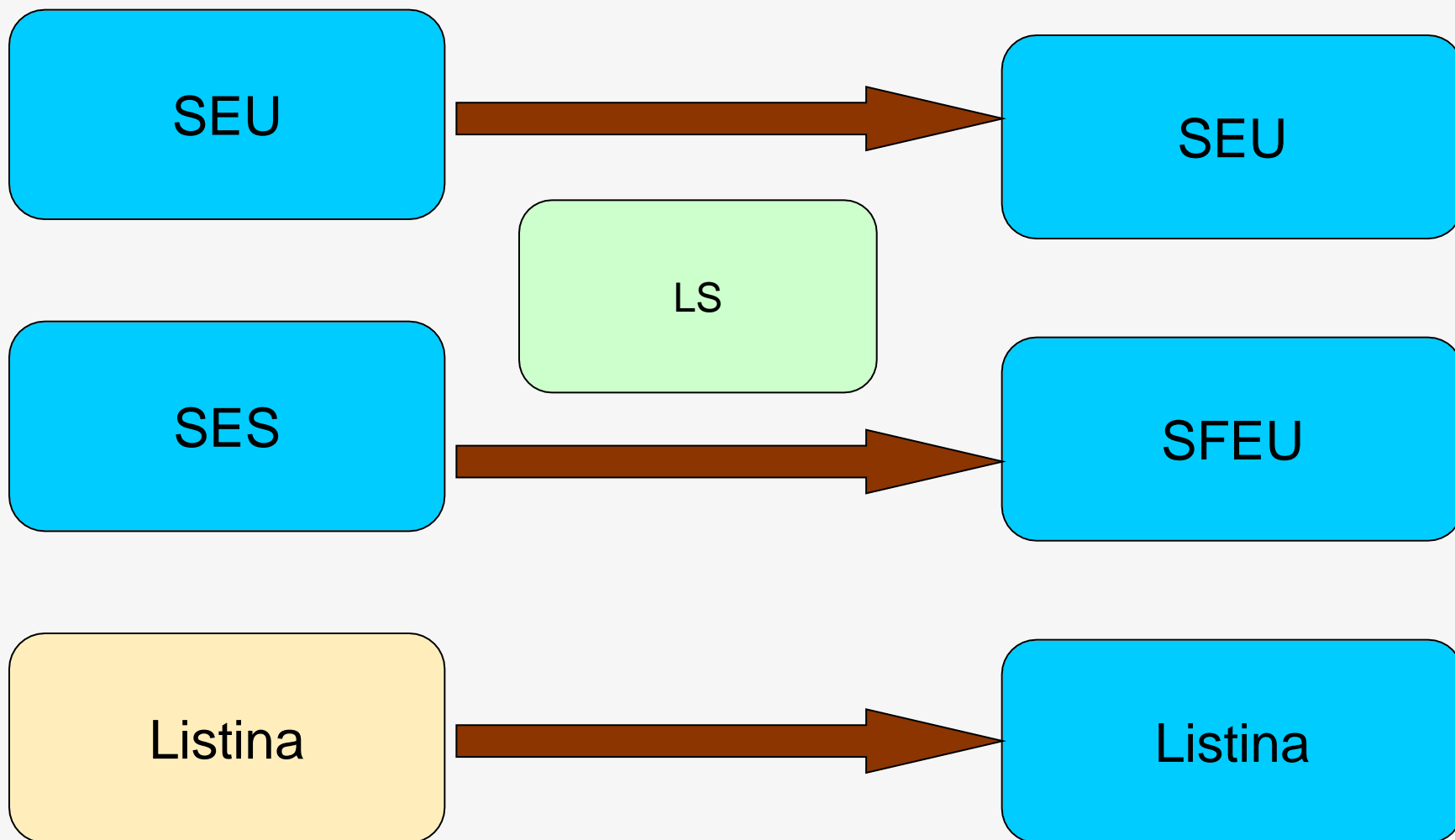
ES vs. EU (stav předlisabonský)

- 3 Společenství - mezinárodní organizace
- EU - není MO! pouze zastřešující entitou bez pr. subjektivity
- EU - pilířová struktura
  - 1. (komunitární) pilíř: 3 (2) ES
  - 2. pilíř: společná zahraniční a bezpečnostní politika
  - 3. pilíř: vnitřní bezpečnost a justice
- 1. pilíř **nadstátní** vs. 2. a 3. pilíř - **mezivládní**

- „maastrichtský chrám“
- vejce 😊

EU nyní

- ES (tj. dřívější EHS) již neexistuje, EU je jeho nástupcem
- EU má právní subjektivitu (je osobou), je MO
- Pilířová struktura již není (avšak oblast zahraniční politiky i nadále má specifické postavení)
- Závěr: EU je specifická MO, která nemá povahu státu, ale v řadě se aspektů se jako stát (federativní) projevuje

Grafické zachycení změn primárního práva

Pravomoci Evropské unie

Pravomoci EU

- Zásada svěřených pravomocí = „co nedostala, to nemá“
  - srov. státy - mohou regulovat cokoliv
  - pouze ve věcně vymezených oblastech
- Pravomoc
  - legislativní
  - výkonná
  - soudní
- výkon limitován zásadami subsidiarity a proporcionality

Druhy pravomocí EU

Členění dle míry zapojení členských států a EU

- Výlučná (čl. 2 odst. 1 SFEU)
  - Sdílená (čl. 2 odst. 2 SFEU)
  - Pravomoc k přijímání opatření k zajištění koordinace čl. st. (hospodářská politika a zaměstnanost)
  - Pravomoc vymezovat a provádět SZBP a SOP
  - Pravomoc koordinovat, podporovat a doplňovat činnosti členských států bez možnosti harmonizace
  - Subsidiární pravomoci (čl. 352 SFEU)
  - Žádná pravomoc bez možnosti koordinace
-

Oblasti pravomocí EU: výlučná

- Čl. 3 odst. 1:
  - a) celní unie;
  - b) stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu;
  - c) měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro;
  - d) zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky;
  - e) společná obchodní politika.
  - + uzavření mez. smlouvy

Oblasti pravomocí EU: sdílená

- Vymezena negativně, zahrnuje vše:
  - mimo oblast výlučných pravomocí (čl. 3 SFEU)
  - Co nespadá do oblasti koordinace a podpory (čl. 6 SFEU)
- Vymezena demonstrativně:
  - a) vnitřní trh;
  - b) sociální politika, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě;
  - c) hospodářská, sociální a územní soudržnost;
  - d) zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů;
  - e) životní prostředí;
  - f) ochrana spotřebitele;
  - g) doprava;
  - h) transevropské sítě;
  - i) energetika;
  - j) prostor svobody, bezpečnosti a práva;
  - k) společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě.

Pravomoc podporovat, koordinovat nebo doplňovat čl. st.

- Primárním nositelem pravomoci tedy zůstávají čl. st.
- V těchto oblastech (čl. 6 SFEU):
  - a) ochrana a zlepšování lidského zdraví;
  - b) průmysl;
  - c) kultura;
  - d) cestovní ruch;
  - e) všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport;
  - f) civilní ochrana;
  - g) správní spolupráce.

Subsidiární pravomoci

- Článek 352 (bývalý článek 308 Smlouvy o ES)
  - 1. Ukáže-li se, že k dosažení některého z cílů stanovených Smlouvami je nezbytná určitá činnost Unie v rámci politik vymezených Smlouvami, které však k této činnosti neposkytují nezbytné pravomoci, přijme Rada na návrh Komise jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu vhodná ustanovení. Pokud jsou dotyčná ustanovení přijímána Radou zvláštním legislativním postupem, rozhoduje rovněž jednomyslně, na návrh Komise a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.
  - 2. V rámci postupu pro kontrolu zásady subsidiarity podle čl. 5 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii upozorní Komise vnitrostátní parlamenty na návrhy založené na tomto článku.
  - 3. Opatření založená na tomto článku nesmějí harmonizovat právní předpisy členských států v případech, kdy Smlouvy tuto harmonizaci vylučují.
  - 4. Tento článek nemůže sloužit jako základ pro dosažení cílů stanovených v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky ...

Limity pravomocí - zásada subsidiarity a proporcionality

- Z. subsidiarity: otázka kdo má regulovat - čím blíže občanovi, tím lépe
- Z. proporcionality - otázka jak má být regulováno
- Zapojení nář. parlamentů - dohlíží nad uplatňováním zásady subsidiarity - těžkopádná procedura, kontrola ex ante
  - NP - jsou informovány o všech návrzích legislativních aktů (nové)
  - NP pak mají 8 týdnů, kdy mohou zaslat stanovisko k subsidiaritě daného aktu
  - Jestliže je takových více než $1/3$ (resp. $1/4$) - pak musí být návrh znovu přezkoumán
- Dále možnost kontroly ex post - čl. státy samy nebo jménem svých NP mají možnost podat žalobu k ESD týkající se porušení zásady subsidiarity některým legislativním aktem

Zdůraznění změn přinesených Lisab. sml.

- Žádné zásadní změny se nekonají
  - i nadále se uplatňuje zásada svěřených pravomocí (EU tedy stále nemá pravomoc rozhodnout o pravomoci)
  - Zůstává zachován systém pravomocí výlučných, sdílených a podpůrných
  - Role čl. států je stále dominantní v oblasti SZBP, SOP (zásadně se uplatňuje konsenzuální hlasování), dále pak v oblastech koordinace (podpůrných pravomocí)
  - Dochází ale ke komunitarizaci III. Pilíře EU
  - Nové oblasti sdílených činností EU: energetika a vesmír
  - Zaveden nový ne příliš efektivní způsob kontroly ex ante ze strany národních parlamentů, které musí být informovány o návrzích LA

Instituce EU

Rozdělení funkcí (dělbba moci)

- rozdělení fci:
  - horizontální
    - v rámci EU
  - vertikální
    - čl. státy - EU (viz. soudnictví)
- nutnost reflexe:
  - nadstátní povahy
  - faktu, že EU není státem, ale MO
  - s nutností zajistit rovnováhu s národními zájmy

Nadstátnost -> tandem Komise + Rada

■ Komise:

- reprezentuje zájmy EU
- povinně předkládá návrhy opatření (rozhodnutí, právních aktů)

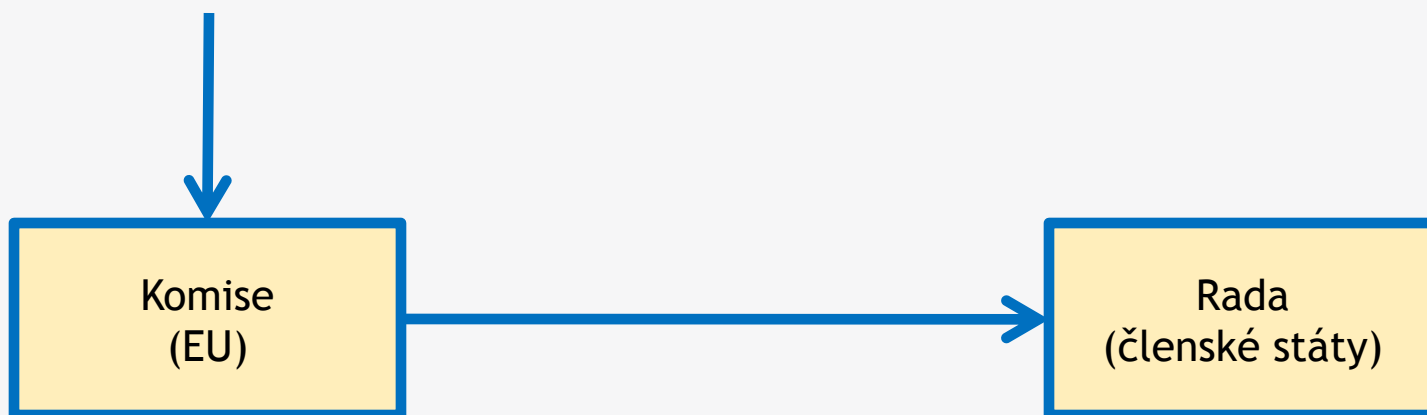
■ Rada:

- reprezentuje zájmy čl. st.
  - rozhoduje o jejich (ne)přijetí
- srovnejte s dělbou moci obecně ve státech

Rovnováha při tvorbě rozhodnutí

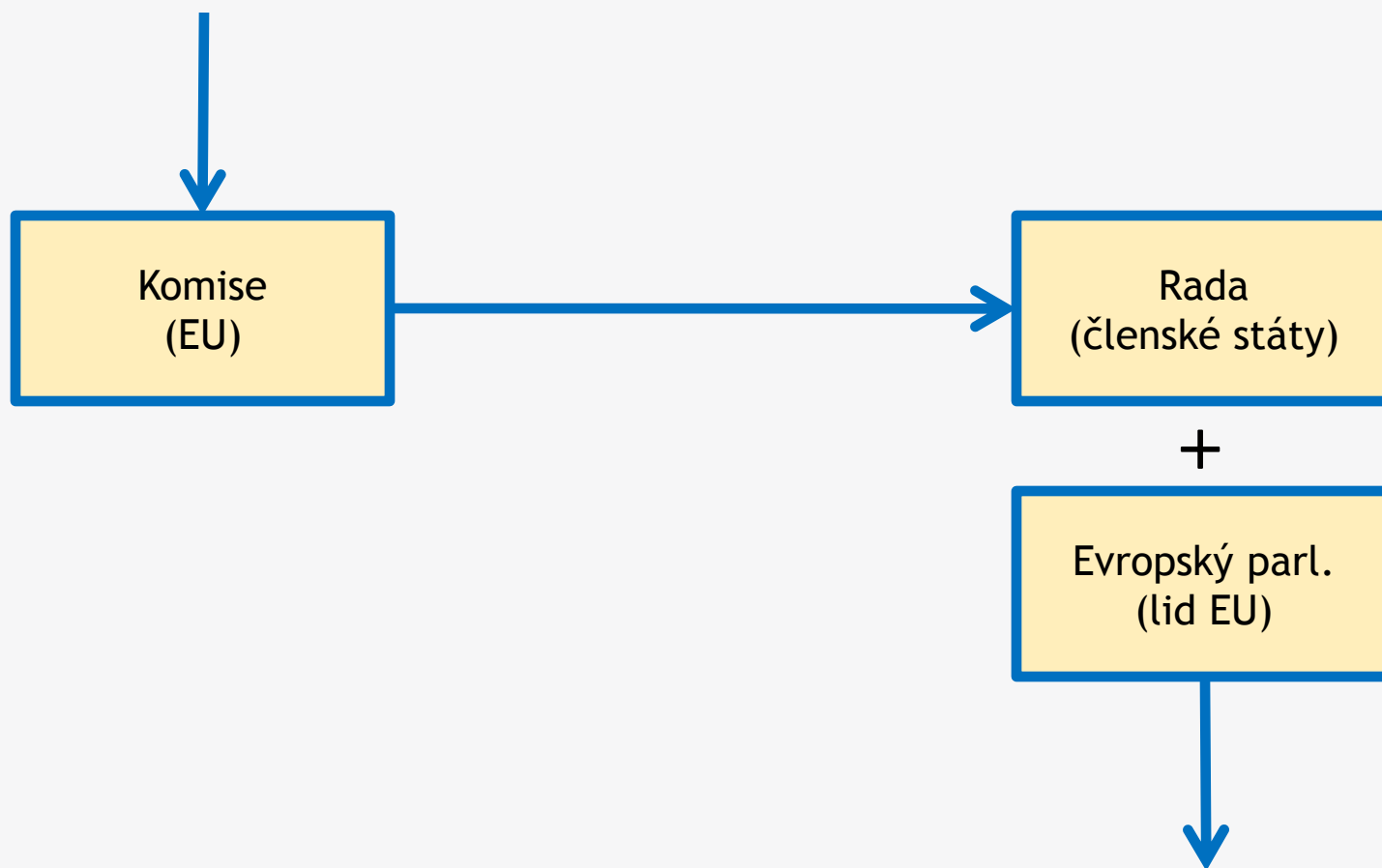
- Proces tvorby rozhodnutí

- Pozn. Zde je vyjádřeno jen schematické vyjádření principu nadřazenosti - dnes je uvedené schéma do značné míry modifikováno, při rozhodování totiž spolupůsobí i Evropský parlament
- vada na kráse?

Rovnováha při tvorbě rozhodnutí dnes

■ Proces tvorby rozhodnutí

Přehled orgánů

- Hlavními orgány EU jsou:
  - Evropský parlament,
  - Evropská rada,
  - Rada,
  - Evropská komise,
  - Soudní dvůr Evropské unie,
  - Evropská centrální banka,
  - Účetní dvůr.
- Dalšími orgány jsou:
  - Hospodářský a sociální výbor
  - Výbor Regionů

Evropská komise

■ Charakteristika:

- permanentní (5 let);
- kolektivní (27);
- nezávislý;
- kolegiální
- orgán hájící zájmy EU jako celku

■ Pravomoci

- iniciativní, výkonný a kontrolní orgán (vláda EU), ve vnějších vztazích

Komise - činnost a aparát

- Vertikální struktury:
  - 26 generálních ředitelství (DG) - „ministerstva“
  - v čele DG generální ředitel
  - podřízeno Komisaři
- Horizontální struktury
  - specializované služby (např. právní služba)
- Další úřady:
  - Úřad mluvčího, statistický úřad
- cca 25.000 zaměstnanců

Rada EU

- Rada = Rada EU = Rada ES = Rada ministrů
- **Pozor:** Rada EU $\neq$ Rada Evropy $\neq$ Evropská Rada!
- Kolektivní orgán, reprezentuje zájmy členských států
- Složení: zástupci vlád čl.st., oprávnění zavazovat svůj stát
- různé formace (variabilní složení: všeobecná rada vs. technické rady)
  - Rada pro všeobecné záležitosti; Rada pro vnější vztahy; Hospodářství a finance; Justice a vnitřní věci; Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a záležitosti spotřebitelů; Konkurenceschopnost; Doprava, telekomunikace a energie; Zemědělství a rybolov; Životní prostředí; Vzdělávání, mládež a kultura)

Předsednictví Rady

- Výkon
  - Vysoký představitel Unie pro SZBP předsedá Radě pro zahraniční věci
  - Ostatním Radám předsedá čl. st., rotace po 6 měsících
- Možnost:
  - ovlivňovat činnost EU prostřednictvím vytváření podnětů pro nová politická a legislativní rozhodnutí (ČR - jaro 2009 a 3E - Ekonomika, Energetika, Evropa ve světě).
  - pořádá a řídí pracovních schůzek
  - zprostředkování kompromisy

Pravomoci Rady

- legislativní orgán
  - přijímá (často společně s Evropským parlamentem) akty sekundárního práva
  - uděluje Komisi pravomoc k vydávání prováděcích aktů
- pravomoci ve vnějších vztazích
  - uzavírání mez. smluv jménem EU
- přijímání rozpočtu EU (společně s EP)

Rada EU - rozhodování

- nadstátnost (!) - derogace principu svrchované rovnosti států
- Vnitřní jednacím mechanismy:
  - Některá jednání veřejná
  - Důležitá je úloha předsedy
  - Kulatý stůl
  - Indikační hlasování
  - Zpověď
  - Prodloužení zasedání
- hlasování - v závislosti na řešené otázce:
  - **Prostou většinou** (1 stát = 1 hlas)
    - procedurální věci;
  - **Kvalifikovanou většinou** (tzv. vážené)
    - vnitřní trhu a obchodu.
  - **Jednomyslné** - bez hlasů proti -
    - v oblasti zahraniční politiky, obrany a v otázkách daňových
- **POZOR:** změny Lisabonskou smlouvou!

System váženého hlasování

Německo, Francie, Itálie, Velká Británie	29
Polsko, Španělsko	27
Rumunsko	14
Nizozemsko	13
Belgie, Česko, Maďarsko, Portugalsko, Řecko	12
Rakousko, Švédsko, Bulharsko	10
Dánsko, Finsko, Irsko, Litva, Slovensko	7
Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko, Slovinsko	4
Malta	3
CELKEM	345

velké státy (oranžová): **170** hlasů vs. malé státy (modrá): **175** hlasů

Kvalifikovaná většina: **255**

+ demografické kritérium (**62%**): fakultativně kumulativní

+ nad 1/2 většina všech států: obligatorně kumulativní

Změna hlasování v Radě

- Od 1.11.2014
- Nová KV, již ne vážené hlasování
  - Návrh Komise:
    - Min. 55% členů Rady, kteří zastupují min. 65% obyvatelstva zúčastněných států
    - Blokační menšina - členové, kteří zastupují min. 35% obyvatelstva zúčastněných států plus 1 stát navíc
  - Rozhodování bez návrhu Komise/vysokého představitele pak:
    - Min. 72% členů Rady, kteří zastupují min. 65% obyvatelstva zúčastněných států
- Do 31.3.2017 lze jet podle starých pravidel

Evropská rada

Vrcholný orgán EU

Složení : hlavy států/předsedové vlád a předseda Komise

Předsednictví - dříve rotace, nyní stálý předseda „evropský prezident“

- Pravomoc:
  - Základní politické otázky
  - Podněty pro další vývoj
  - Obecné politické směry

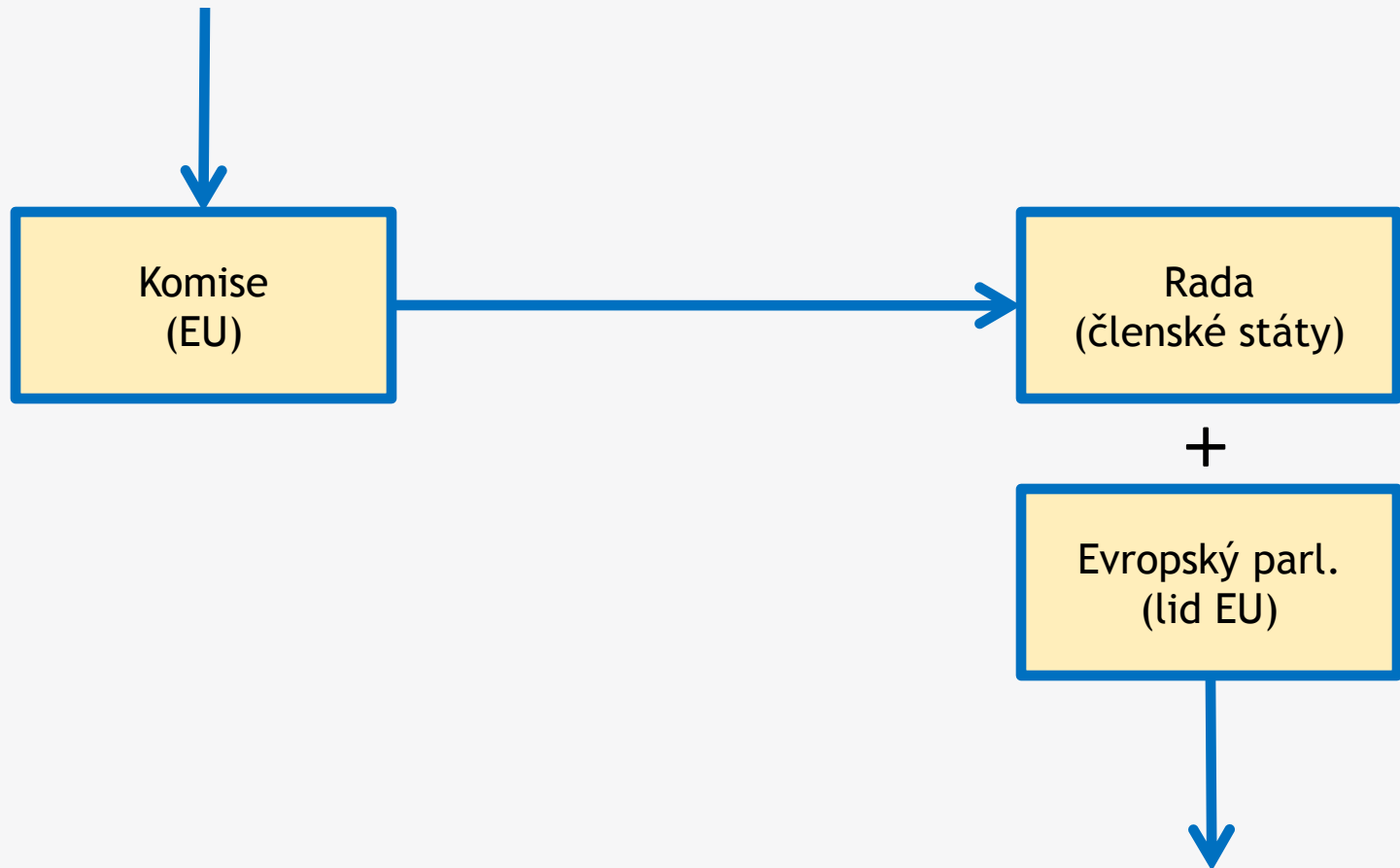
Evropský parlament

- není vrcholným mocenským a legislativním orgánem (srov. s národními P!)
- zástupce lidu a národů EU
- permanentní orgán složený ze 736 členů
- funkční období 5 let (srov. Komisi)
- volby
  - všeobecné, přímé (poslanec = reprezentant lidu EU), dle různých volebních systémů
  - hlasovací právo od 18 let, rovnost mužů a žen a tajné hlasování.

Ad EP - pravomoci + legislativní procedury

1. **kontrolní** - vůči Komisi - možnost interpelací, vyslovení nedůvěry; možnost klást otázky i jiným orgánům i Radě, zřizovat vyšetřovací výbory atd.
2. **legislativní** - sám neschvaluje právní předpisy, účastní se dle legislativní procedury
  1. Omezená účast - konzultace
  2. Plná účast - řádná legislativní procedura (spolurozhodování EP a Rady)
3. **rozpočtové** - navrhuje změny u povinných výdajů, provádí změny u výdajů nepovinných - jedná se o výdaje orgánů EU - do jejich fondů; může zamítnout návrh rozpočtu;

Legislativní proces v EU - připomenutí

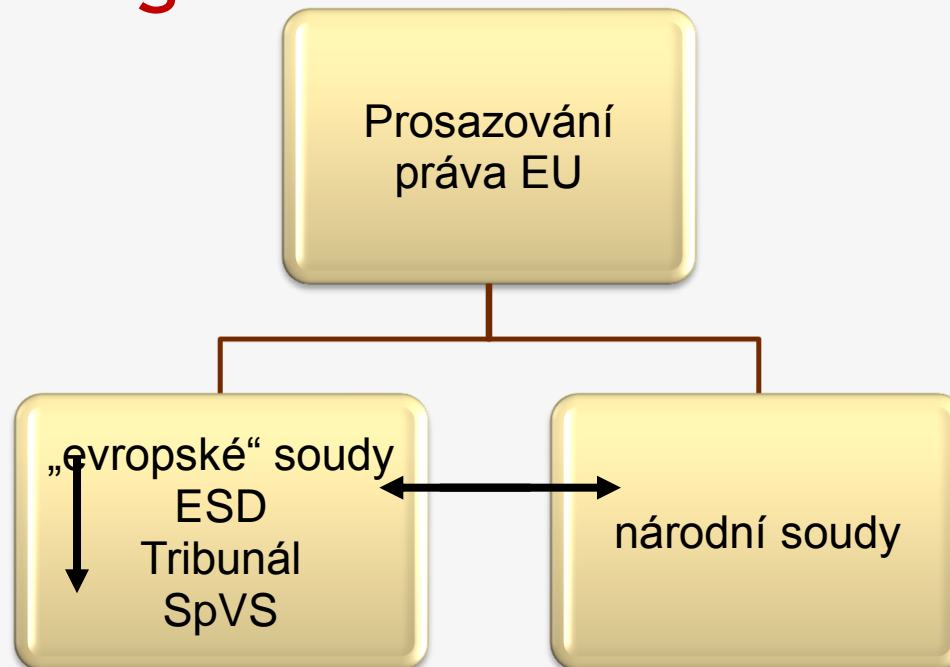
Soudnictví EU

nutné řešení problémů spojených zejména s:

1. řešením sporů mezi EU a čl. st. a mezi EU a jednotlivci;
2. jednotná aplikace práva EU
3. přezkum platnosti sekundárního práva EU;
4. řešení sporů mezi čl. státem a jednotlivcem
5. řešení sporů mezi jednotlivci

Soudy EU - grafické znázornění

čl. 19 SEU - Soudní dvůr Evropské unie se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů. Zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv..

rozhodnutí 106/77, Simmenthal - „každý vnitrostátní soudce, který rozhoduje v rámci své pravomoci, má povinnost plně používat právo Společenství a chránit práva, která toto právo poskytuje jednotlivcům....“

Složení ESD - soudci

- ESD se skládá: z 35 členů - 27 soudců + 8 GA
  - 1 soudce z každého členského státu.
- Za ČR: prof. Malenovský

- osoby, které poskytují veškeré záruky nezávislosti a které splňují všechny požadavky nezbytné k výkonu nejvyšších soudních funkcí jejich zemích nebo jsou obecně uznávanými znalci práva (čl. 223)
  - => nemusí být soudcem v členském státě
- Přísaha: „*Přísahám, že budu svoji funkci vykonávat nestranně a podle svého nejlepšího svědomí; přísahám, že budu zachovávat tajnost porad Soudního dvora.*“
- fce - 6 let, možnost opakovaně
- každé 3 roky 1/2

Složení ESD - generální advokáti

- *„...Úlohou generálních advokátů je předkládat veřejně, zcela nestranně a nezávisle odůvodněné návrhy rozhodnutí ve věcech, které podle statutu Soudního dvora vyžadují jeho účast.“*
- počet - 8, každé 3 roky obměna 4
- stejné požadavky jako na soudce ESD
- inspirace francouzským právním prostředím - zde funkcí commissaire du gouvernement francouzského Conseil d'Etat.
- vypracovává stanovisko - není pro soudce závazné!

Tribunál (dříve Soud 1. stupně)

- vznikl na základě JEA rozhodnutím Rady
- funguje od 1.9.1989
- odlehčení činnosti ESD

+ Zvláštní soudní komory:

Soud pro veřejnou službu

Přehled dalších základních druhů řízení před ESD a Tribunálem

- Řízení o předběžné otázce
  - nepřímé řízení zahajované z podnětu národního soudu
  - interpretace práva EU (ne rozhodování o meritu sporu)
  - otázka souladu aktu sek. práva s právem primárním
- Řízení o neplnění povinnosti členským státem
- Řízení o neplatnosti aktu instituce
- Řízení o nečinnosti instituce
- Řízení o náhradě škody
- Řízení v pracovněprávních záležitostech

Tribunál rozhoduje o:

1. **přímých žalobách podaných jednotlivci proti aktům orgánů Unie;**
2. **žalobách podaných členskými státy proti Komisi;**
3. **žalobách podaných členskými státy proti Radě ohledně aktů přijatých v oblasti státních podpor, ochranných obchodních opatření („dumpingu“) a aktů, jimiž Rada vykonává prováděcí pravomoci;**
4. **žalobách směřujících k náhradě škody způsobené orgány EU nebo jejich zaměstnanci**
5. **žalobách opírajících se o smlouvy uzavřené Společenstvími, které výslovně stanoví pravomoc Soudního dvora;**
6. **žalobách týkajících se ochranné známky Unie**

Prameny práva EU

- úvodní charakteristika práva EU
- primární právo (výčet, charakteristika);
- akty Unie (nařízení, směrnice, rozhodnutí);

Evropská unie vs. právo

- Terminologie
  - Dříve - právo ES = komunitární právo = právo býv. 1. pilíře EU - snaha zdůraznit jeho specifické vlastnosti
- EU = produkt práva
  - právo - integrační nástroj
- Evropská unie používá 2 metody regulace:
  - samostatná unijní úprava (nařízení) - paralelně s vnitrostátním právem
  - určování obsahu vnitrostátní úpravy (směrnice)
- EU tedy vytváří právo a to má zvláštní vlastnosti
  - subjektem je i jednotlivec
  - vztah mezi EU a čl. st. je určen právem EU!

PRAMENY PRÁVA EU

- Materiální pramen práva - v původním slova smyslu označuje důvod vzniku práva, tzn. motivaci k vytvoření práva - vůle uchovat mír a vytvořit pomocí hospodářského propojení lepší Evropu;
- Formální prameny práva
  - právní normy vyjádřené v právních aktech
- členění dle původu a zakotvení práva:
  - primární
  - sekundární
  - +mezinárodní smlouvy uzavřené EU

Primární právo EU

- Zakládací smlouvy ve znění změn
- Přijímány konsenzem čl. st.
- Vymezují EU, její pravomoci, orgány, rozhodovací procedury, politiky...
- zakládací smlouvy, JEA, MAA, AMS, NIC, Smlouva společn. orgánech, protokoly, dodatky, smlouvy o přístupu
- Je tedy složeno z MS, ale nejsou pramenem MPV!
  - Protože zbavují státy části suverenity (popření z. svrchované rovnosti)
  - Jiný postup změn

Článek 48 SEU - změny

- 1. Smlouvy mohou být změněny řádným postupem pro přijímání změn. Mohou být rovněž změněny zjednodušeným postupem pro přijímání změn.
- Řádný postup pro přijímání změn
- 2. Vláda kteréhokoli členského státu, Evropský parlament nebo Komise mohou Radě předkládat návrhy na změnu Smluv. Tyto návrhy mohou mimo jiné směřovat k rozšíření nebo omezení pravomocí svěřených Unii ve Smlouvách. Tyto návrhy předá Rada Evropské radě a oznámí se vnitrostátním parlamentům.
- 3. Přijme-li Evropská rada prostou většinou po konzultaci s Evropským parlamentem a Komisí kladné rozhodnutí ve vztahu k posouzení navrhovaných změn, svolá předseda Evropské rady konvent složený ze zástupců vnitrostátních parlamentů, hlav států nebo předsedů vlád členských států, Evropského parlamentu a Komise. Institucionální změny v měnové oblasti jsou rovněž konzultovány s Evropskou centrální bankou. Konvent přezkoumá návrhy změn a konsensem přijme doporučení pro konferenci zástupců vlád členských států podle odstavce 4.
- Evropská rada může po obdržení souhlasu Evropského parlamentu prostou většinou rozhodnout, že konvent nesvolá, pokud to není odůvodněné rozsahem navrhovaných změn. V tom případě vymezí Evropská rada mandát pro konferenci zástupců vlád členských států.
- 4. Konferenci zástupců vlád členských států svolá předseda Rady, aby se společně dohodly změny, které mají být ve Smlouvách provedeny.
- Změny vstoupí v platnost po ratifikaci všemi členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy.
- 5. Pokud Lisabonskou smlouvu po dvou letech od jejího podpisu ratifikovaly čtyři pětiny členských států a jeden nebo více členských států se při její ratifikaci setkalo s obtížemi, bude se touto otázkou zabývat Evropská rada.

SEU

- PREAMBULE
- HLAVA I SPOLEČNÁ USTANOVENÍ
- HLAVA II USTANOVENÍ O DEMOKRATICKÝCH ZÁSADÁCH
- HLAVA III USTANOVENÍ O ORGÁNECH
- HLAVA IV USTANOVENÍ O POSÍLENÉ SPOLUPRÁCI
- HLAVA V OBECNÁ USTANOVENÍ O VNĚJŠÍ ČINNOSTI UNIE A ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O SPOLEČNÉ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITICE
- HLAVA VI ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

SFEU

- PREAMBULE
- ČÁST PRVNÍ ZÁSADY
- HLAVA I DRUHY A OBLASTI PRAVOMOCÍ UNIE
- HLAVA II OBECNĚ POUŽITELNÁ USTANOVENÍ
- ČÁST DRUHÁ ZÁKAZ DISKRIMINACE A OBČANSTVÍ UNIE
- ČÁST TŘETÍ VNITŘNÍ POLITIKY A ČINNOSTI UNIE
- HLAVA I VNITŘNÍ TRH
- HLAVA II VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ
- HLAVA III ZEMĚDĚLSTVÍ A RYBOLOV
- HLAVA IV VOLNÝ POHYB OSOB, SLUŽEB A KAPITÁLU
- HLAVA V PROSTOR SVOBODY, BEZPEČNOSTI A PRÁVA
- HLAVA VI DOPRAVA
- další politiky...
- ČÁST ČTVRTÁ PŘIDRUŽENÍ ZÁMOŘSKÝCH ZEMÍ A ÚZEMÍ
- ČÁST PÁTÁ VNĚJŠÍ ČINNOST UNIE
- HLAVA I OBECNÁ USTANOVENÍ O VNĚJŠÍ ČINNOSTI UNIE
- HLAVA II SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA
- HLAVA III SPOLUPRÁCE SE TŘETÍMI ZEMĚMI A HUMANITÁRNÍ POMOC
- HLAVA IV OMEZUJÍCÍ OPATŘENÍ
- HLAVA V MEZINÁRODNÍ SMLOUVY
- HLAVA VI VZTAHY UNIE S MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI A TŘETÍMI ZEMĚMI A DELEGACE UNIE
- HLAVA VII DOLOŽKA SOLIDARITY
- ČÁST ŠESTÁ INSTITUCIONÁLNÍ A FINANČNÍ USTANOVENÍ
- HLAVA I INSTITUCIONÁLNÍ USTANOVENÍ
- HLAVA III POSÍLENÁ SPOLUPRÁCE
- ČÁST SEDMÁ USTANOVENÍ OBECNÁ A ZÁVĚREČNÁ

Pro srovnání - čs. Ústava

- Hlavička zákona
- Preambule
- Hlava I. Čl. 1 - 14 Základní ustanovení
- Hlava II. Čl. 15 - 53 Moc zákonodárná
- Hlava III. Čl. 54 - 80 Moc výkonná
- Hlava IV. Čl. 81 - 96 Moc soudní
- Hlava V. Čl. 97 Nejvyšší kontrolní úřad
- Hlava VI. Čl. 98 Česká národní banka
- Hlava VII. Čl. 99 - 105 Územní samospráva
- Hlava VIII. Čl. 106 - 113 Přejícná a závěrečná ustanovení

AKTY UNIE - SEKUNDÁRNÍ PRÁVO EU

- Vzniká činností orgánů EU
- Čl. 288 SFEU (dříve 249 SES):
  - Pro výkon pravomocí Unie přijímají orgány nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.
  - Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.
  - Směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.
  - Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu. Pokud jsou v něm uvedeni ti, jimž je určeno, je závazné pouze pro ně.
  - Doporučení a stanoviska nejsou závazná.

Konkrétní ustanovení (kdo, co, čím): např.

- Článek 113 SFEU: Rada zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijme ustanovení k harmonizaci právních předpisů týkajících se daní z obratu, spotřebních daní a jiných nepřímých daní v rozsahu, v jakém je tato harmonizace nezbytná pro vytvoření a fungování vnitřního trhu a zabránění narušení hospodářské soutěže.
- Čl. 53 SFEU odst. 1. : Za účelem usnadnění přístupu osob k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkonu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem směrnice upravující vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o kvalifikaci, jakož i koordinaci právních a správních předpisů členských států týkajících se přístupu k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkonu.
- Článek 114 SFEU: 1. Není-li ve Smlouvách stanoveno jinak, použijí se k dosažení cílů uvedených v článku 26 následující ustanovení. Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření ke sblížení ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.

Nařízení

- vydává: R, R + EP, K, ECB
- charakteristika:
  - Unijní charakter
  - Přímá použitelnost (aplikovatelnost)
- paralelní úprava existující vedle vnitrostátního práva - unifikace!
- tam, kde je potřeba jednotné úpravy

NAŘÍZENÍ č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství

RADA EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO SPOLEČENSTVÍ,

s ohledem na článek 217 Smlouvy, podle nějž pravidla pro používání úředních jazyků v orgánech Společenství stanoví Rada jednomyslně, aniž jsou tím dotčena pravidla obsažená v jednacím řádu Soudního dvora;

vzhledem k tomu, že každý ze čtyř jazyků, v nichž je sepsána Smlouva, je uznáván za úřední jazyk v jednom nebo více členských státech Společenství,

PŘIJALA TOTO NAŘÍZENÍ:

Článek 1

Úředními a pracovními jazyky orgánů Unie jsou angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, irština, itaština, litevština, lotyštin, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalština, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština a švédština.

Článek 2

Texty zasílané orgánům členským státem nebo osobou podléhající jurisdikci členského státu se sepisují v jednom z úředních jazyků dle volby odesílatele. Odpověď se podává v témže jazyce.

Článek 3

Texty zasílané orgánem členskému státu nebo osobě podléhající jurisdikci členského státu se sepisují v jazyce tohoto členského státu.

Článek 4

Nařízení a jiné texty obecného dosahu se sepisují v úředních jazycích.

Článek 5

Úřední věstník Evropské unie vychází v úředních jazycích.

Článek 6

Orgány mohou stanovit podrobnosti o užívání jazyků svými vnitřními předpisy.

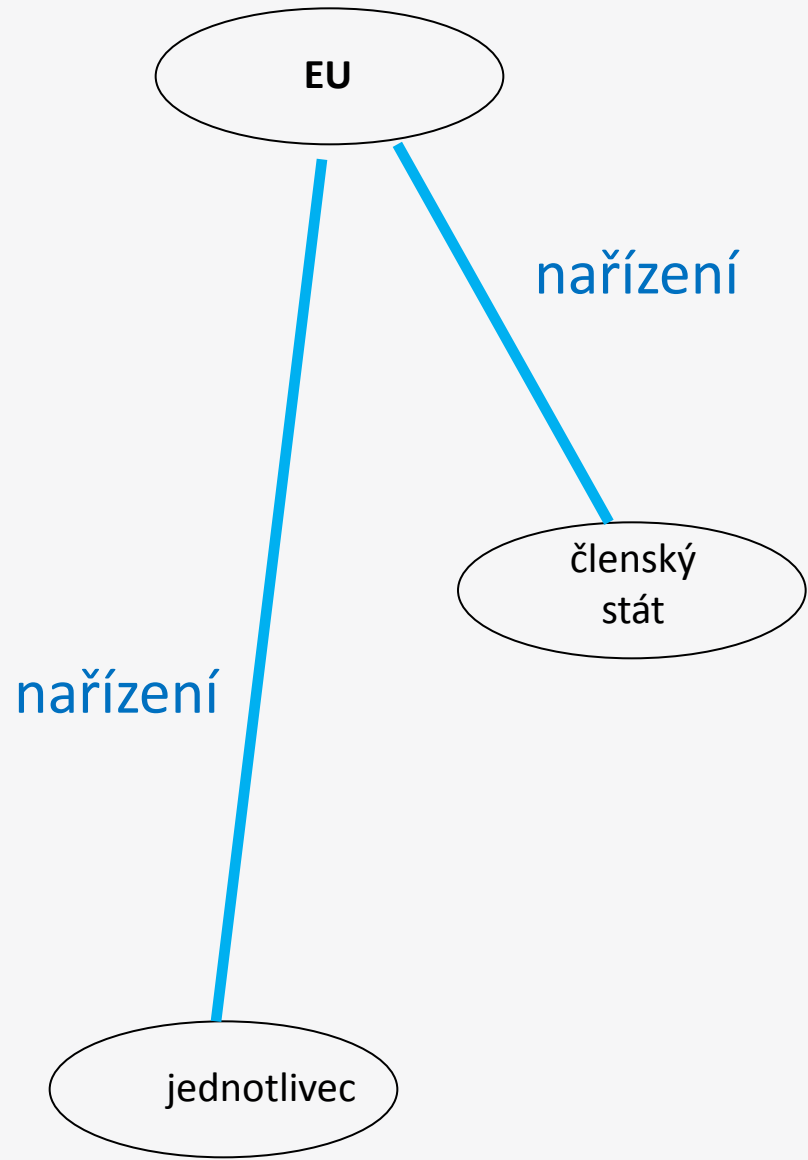
Článek 7

Užívání jazyků v řízení před Soudním dvorem stanoví jeho jednacím řád.

Článek 8

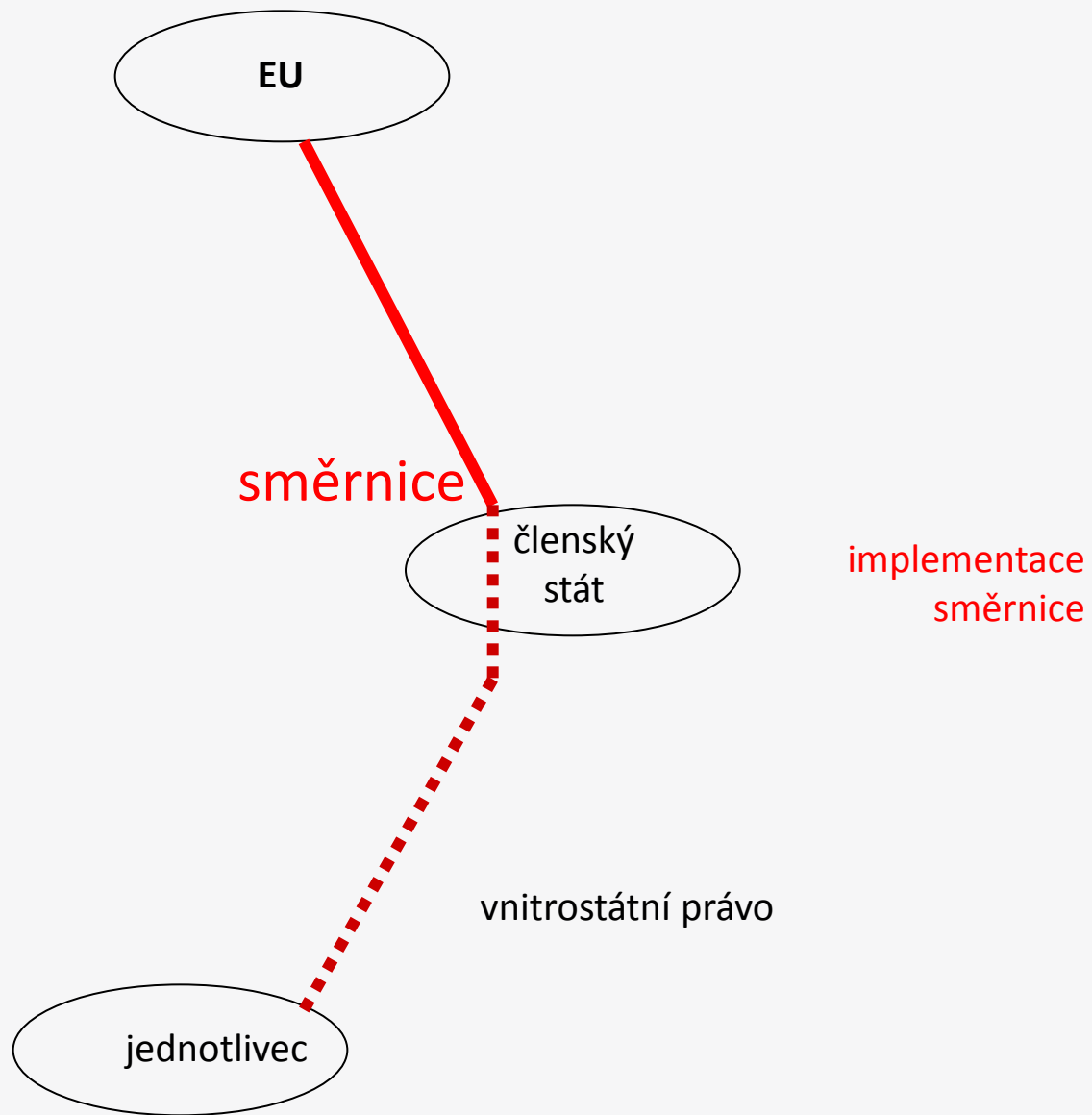
V případě členských států, které mají více úředních jazyků, se používání jazyků stanoví na žádost dotyčného státu podle obecných pravidel vyplývajících z právních předpisů tohoto státu.

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

Směrnice

- Vydává: R, R+ EP, K
- cíl směrnice harmonizace práva
- zohlednění národních specifik
- směrnice automaticky „nenahrazuje“ národní právní předpis, členské státy jsou povinny upravit své národní právo podle ustanovení Společenství
- implementace vs. transpozice
- OT1 - vnitrostátní ekvivalent?
- OT2 - může jednotlivec porušit směrnici?
- Výhody:
  - Snazší přijmout tuto formu úpravy
  - Členskými státy je ponechána jejich vnitrost. úprava

Směrnice Rady 76/207/EHS o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy ...

vzhledem k tomu, že ...,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

Článek 1 ... vynechány

Článek 6

Členské státy zavedou do svého právního řádu nezbytná opatření, aby umožnily každé osobě, která se cítí poškozena nedodržením zásady rovného zacházení ve smyslu článků 3, 4 a 5, domáhat se nápravy soudní cestou případně poté, co se obrátila na jiné příslušné orgány.

Článek 7

Členské státy přijmou veškerá nezbytná opatření na ochranu pracovníků před propouštěním, které je reakcí zaměstnavatele na stížnost podanou na úrovni podniku nebo soudní žalobu usilující o dodržování zásady rovného zacházení.

Článek 8

Členské státy zajistí, aby předpisy přijaté k provedení této směrnice a odpovídající předpisy, které jsou již platné, byly oznámeny zaměstnancům všemi odpovídajícími prostředky, například oznámením na jejich pracovišti.

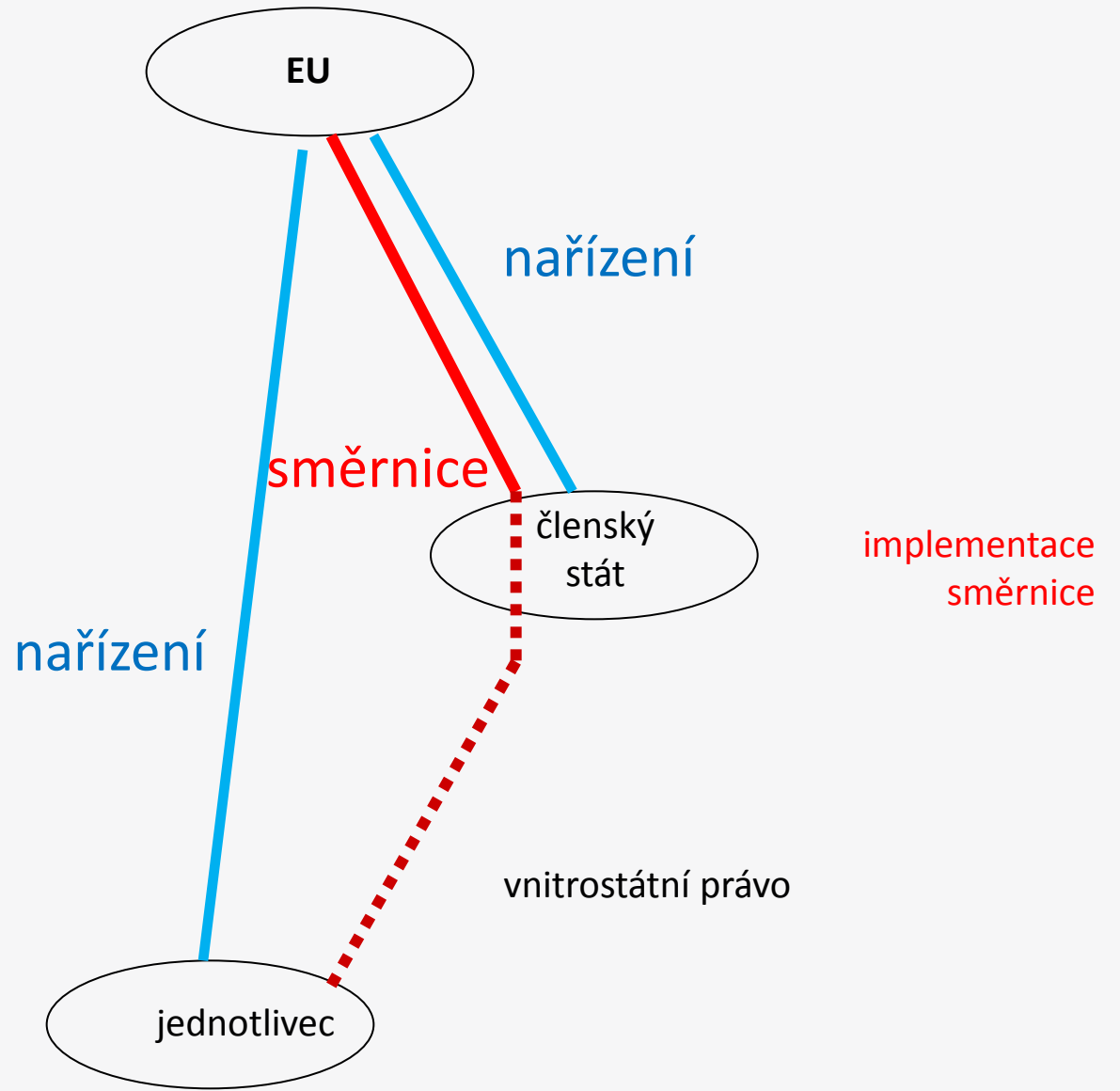
Článek 9

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do třiceti měsíců po jejím oznámení a neprodleně o nich uvědomí Komisi. ... vynechány

Článek 11 Tato směrnice je určena členskými státy.

Příklad implementace

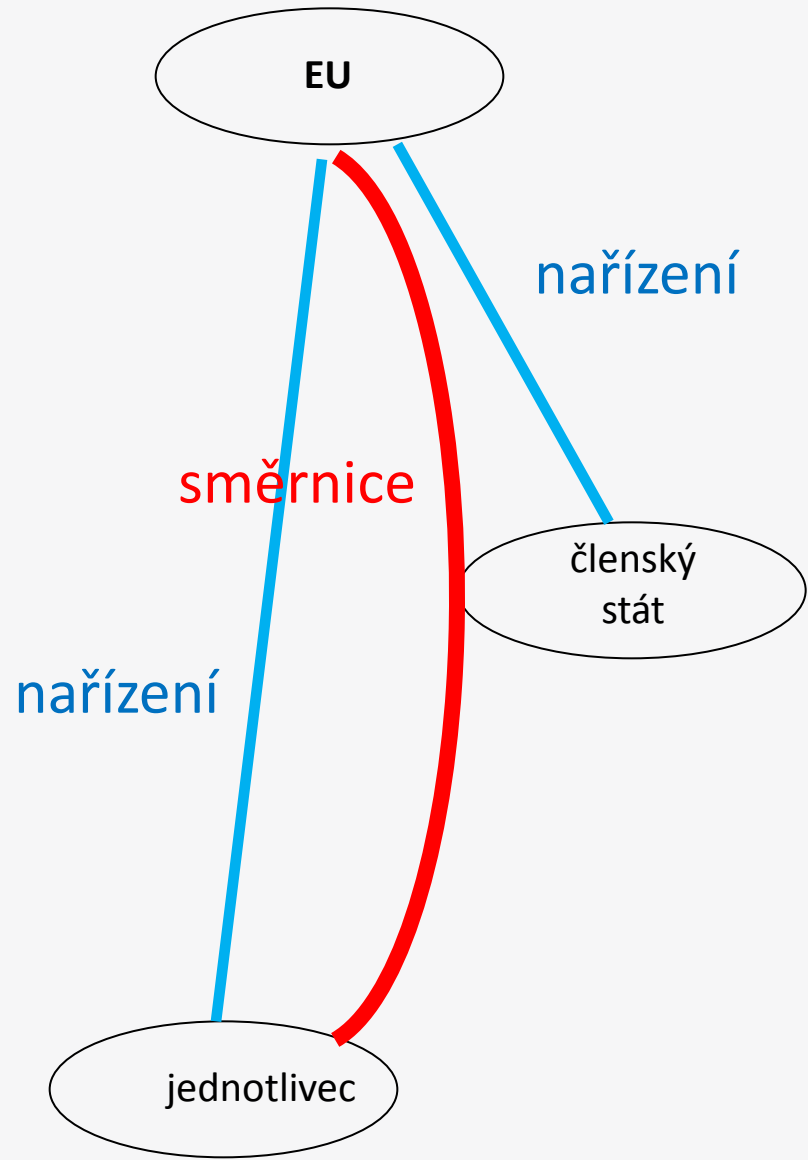
- **směrnice 7/97/ES: Článek 6 - Právo odstoupit od smlouvy**
  - 1. V případě jakékoli smlouvy uzavřené na dálku musí být spotřebiteli poskytnuta lhůta alespoň sedmi pracovních dnů, v rámci které může od smlouvy odstoupit bez sankcí a bez uvedení důvodu. Jedinou platbou, která může být po spotřebiteli požadována, jsou skutečně vynaložené náklady spojené s vrácením zboží.
- **český občanský zákoník: § 53**
  - (7) Byla-li smlouva uzavřena při použití prostředků komunikace na dálku, má spotřebitel právo od smlouvy odstoupit bez uvedení důvodu a bez jakékoliv sankce do 14 dnů od převzetí plnění...
  - (10) Uplatní-li spotřebitel právo na odstoupení od smlouvy podle odstavce 7, má dodavatel právo pouze na náhradu skutečně vynaložených nákladů spojených s vrácením zboží. Dodavatel je zároveň povinen vrátit spotřebiteli zaplacené finanční částky nejpozději do 30 dnů od odstoupení.

Stát směrnici neprovede

- možné důsledky:
  - porušení povinnosti - řízení dle čl. 258 SFEU (dříve 226 SES)
  - přímý účinek
  - nepřímý účinek
  - odpovědnost za škodu

Principy aplikace práva EU

Přímý účinek vs. bezprostřední použitelnost

■ BP:

- mezinárodní smlouva působí ve vnitrostátní sféře bez nutnosti jakékoliv akce ze strany státu
- čl.10 Ústavy

■ PÚ:

- vlastnost normy unijního práva přímo a bez dalšího ovlivňovat právní postavení jednotlivce. Přiznávat mu Pr či ukládat Pov. Princip PÚ v sobě rovněž zahrnuje povinnost soudů členských států přímo aplikovat dotčenou normu komunitárního práva.
- judikatura ESD (případ Van Gend en Loos)

Podmínky existence přímého účinku

- význam - zajistit dosažení cílů práva ES/EU
- projev zásady *effet utile*
- Podmínky PÚ (Van Gend en Loos)
  1. norma, resp. pravidlo chování v ní obsažené, musí být precizní, jasná a konkrétní
  2. norma musí být bezpodmínečná
  3. k provedení této normy není nutné (přípustné) přijetí dalšího ustanovení
  4. norma neponechává žádnou podstatnou volnost chování členským státům ani orgánům Společenství.
- PÚ - roviny:
  - vertikální
    - vzestupný - jednotlivec (Pr) vs stát (Po)
    - sestupný - jednotlivec (Po) vs stát (Pr)
  - horizontální - mezi jednotlivci - jednotlivec (Pr) vs jednotlivec (Po)
- řada ustanovení SES má PÚ - příklady: viz. násl. slajd
- ot. mají všechna nařízení PÚ?

příklady ustanovení Smlouvy S/BEZ přímého účinku

■ Článek 3 SEU

- Unie vytváří vnitřní trh. Usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok.

příklady ustanovení Smlouvy S/BEZ přímého účinku

■ Článek 43 SFEU Volný pohyb pracovníků

1. Volný pohyb pracovníků uvnitř Unie je zajištěn.

2. Volný pohyb zahrnuje, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky, zrušení jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států založené na státní příslušnosti.

3. S výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo:

a) ucházet se o skutečně nabízená zaměstnání,

b) pohybovat se za tím účelem volně na území členských států,

c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu se zákony a ostatními předpisy, které upravují zaměstnání vlastních příslušníků tohoto státu,

d) zůstat na území členského státu po ukončení zaměstnání, a to za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vypracovaných Komisí.

4. Ustanovení tohoto článku neplatí pro zaměstnání ve veřejné správě.

■ Článek 56 SFEU Volné poskytování služeb

Podle následujících ustanovení jsou zakázána omezení volného poskytování služeb uvnitř Unie pro příslušníky členských států, kteří podnikají v některém jiném státu Unie než příjemce služeb. ...

příklady ustanovení Smlouvy S/BEZ přímého účinku

■ Článek 157 SFEU Stejně odměňování mužů a žen

1. Každý členský stát zajistí uplatnění zásady stejného odměňování mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.

2. Odměnou ve smyslu tohoto článku se rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat a veškeré ostatní dávky, které zaměstnavatel přímo nebo nepřímo, v hotovosti nebo v naturáliích vyplácí pracovníkovi z titulu pracovního poměru.

Rovnost odměňování mužů a žen bez diskriminace podle pohlaví znamená:

a) že odměna za stejnou práci při úkolové mzdě se vypočítává podle stejného tarifu,

b) že odměna za práci při hodinové mzdě je stejná při stejném druhu práce.

3. Rada přijme postupem podle článku 251 a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem opatření k zabezpečení uplatnění zásady stejných příležitostí a stejného zacházení s muži a ženami v otázkách práce a zaměstnanosti včetně zásady stejného odměňování při stejné nebo rovnocenné práci.

4. S ohledem na plné zajištění rovného zacházení s muži a ženami v pracovním procesu nebrání zásada rovného zacházení žádnému členskému státu zachovat nebo zavést opatření poskytující zvláštní výhody pro usnadnění odborné pracovní činnosti méně zastoupeného pohlaví nebo pro předcházení či kompenzaci nevýhod v jeho profesní kariéře.

příklady ustanovení Smlouvy S/BEZ přímého účinku

- Článek 101 SFEU Zákaz kartelů
  1. S vnitřním trhem jsou neslučitelné a proto zakázané veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení soutěže na společném trhu, zejména ty, které
    - a) přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny anebo jiné obchodní podmínky,
    - b) omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický rozvoj nebo investice,
    - c) rozdělují trhy nebo zdroje zásobování,
    - d) uplatňují vůči obchodním partnerům nerovné podmínky při rovnocenných plněních, čímž jsou někteří partneři znevýhodněni v soutěži,
    - e) váží uzavření smlouvy na podmínku, že druhá strana přijme další plnění, která podle povahy věci nebo podle obchodních zvyklostí s předmětem takové smlouvy nesouvisí.
  2. Dohody nebo rozhodnutí zakázané podle tohoto článku jsou neplatné.

Směrnice a PÚ?

- Obecně nikoliv!
- Za určitých podmínek však ano:
  - splňuje kritéria uvedená u případu VGL
  - nebyla řádně a včas provedena do vnitrostátního práva
  - určitého práva plynoucího ze směrnice se dovolává jednotlivec a
  - povinným je stát, resp. jeho orgán.

případ Van Duyn:

- Článek 39 SES stanoví:

1. Je zajištěn volný pohyb pracovníků ve Společenství.
2. Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky. – *jasná povinnost, žádná volnost jednání státu, jasné stanovení práva, byť omezeného důvody v odst. 3*

- Směrnice 64/221 stanoví:

„opatření přijatá z důvodů veřejného pořádku musí být založena vylučně na osobním jednání dotčeného jednotlivce“ – *jasně stanovená povinnost státu nebrat zřetel na faktory, které nespočívají v osobním chování jednotlivce - požadavek právní jistoty jednotlivce požaduje, aby se na toto mohl spolehnout, i když je stanovena v právním aktu, který jako celek přímý účinek nemá.*

Přímý účinek směrnice v judikatuře ESD

- případ Ratti
  - nutné uplynutí lhůty pro implementaci
- Případ Marshall
  - horizontální účinek směrnice (tj. aplikace vůči jednotlivci) není možný
  - Široká koncepce pojetí státu!
- Případ Kolpinghuis
  - Odmítnutí vertikálního sestupného přímého účinku (*„Přímý účinek slouží pouze k uplatňování práv jednotlivce, nikoliv založení jeho povinností.“*)
- Případ Dori
  - Jednoznačné odmítnutí **horizontálního** přímého účinku!

Princip aplikační přednosti práva EU

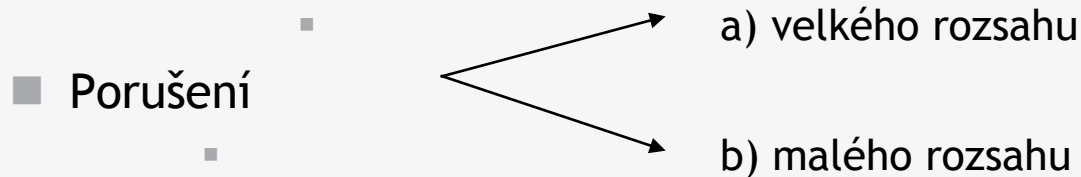
- právo EU musí být úplně a jednotně aplikováno na celém území Společenství
- na určitou situaci dopadá jak norma UP tak VP a $UP \neq VP \Rightarrow$ aplikace UP
- přednostně aplikovány mohou být pouze přímo účinné normy práva ES!
- *lex posterior derogat priori?*
- neruší VP!

- případ Costa vs. ENEL, Simmenthal

- ot. co když dojde ke konfliktu s Ústavou?

Shrnutí a zásady aplikace

- EU - vlastní právní řád - tzv. komunitární právo - případ COSTA/ENEL
  - *„Na rozdíl od obvyklých mezinárodních smluv vytvořila Smlouva o EHS vlastní právní řád, který ... se stal součástí právního řádu členských států a který jsou jejich soudy povinné aplikovat. Tím, že bylo na neomezenou dobu založeno Společenství, jež je vybaveno vlastními institucemi, právní subjektivitou, pravomocí vytvářet vlastní legislativu a schopností rozvíjet vlastní aktivity na mezinárodním poli a zejména skutečnými pravomocemi vyplývajícími z omezení kompetencí nebo přenosem pravomocí ze států na Společenství, tyto státy omezily svá suverénní práva..., a vytvořily tak soubor práva závazného pro jejich příslušníky i pro ně samotné.“*
- to jak bude aplikováno - stanoví právo EU samo! -> zásady aplikace:
  - zásada přímého účinku (tzn. působení na jednotlivce)
  - zásada přednosti před vnitrostátním právem! (v případě rozdílné právní úpravy má mít přednost unijní)

Vynucování práva EU

Odpovědnost státu za porušení práva EU

- Ad a) porušení práva EU čl. státem s obecnějším dopadem (pro celou skupinu případů)
  - porušení práva EU (prim/sek)
    - zdržením se jednání
    - aktivním jednáním
  - Výjimky
    - rozpočtový deficit, lidská práva
- Ad b) porušení práva EU čl. státem v indiv. případě vůči jednotlivci
- ot. k zamyšlení - kdo je členským státem?

Řízení pro porušení povinnosti

- klíčové ustanovení - čl. 258 SFEU:
- Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj z této smlouvy vyplývá, vydá o tom odůvodněné stanovisko poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření.
- Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise předložit věc Soudnímu dvoru.

- iniciativa - Komise - jak se dozví? ...
- Solvit ...
- fáze:
  - předběžné (neoficiální) řízení
  - správní řízení - zasláním výstražného dopisu čl. st. -> odůvodněné stanovisko (OS)
  - sporné řízení (před ESD) - členský stát se nepodrobí OS - Komise může žalovat - deklaratorní rozhodnutí
- alternativa - žaloba dle čl. 259 SFEU členským státem

Rozsudek C-204/06

1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady 78/686/EHS ze dne 25. července 1978 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci zubních lékařů obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb (Úř. věst. L 233, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 67), nebo v každém případě tím, že Komisi o těchto předpisech neuvědomila, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice.

2 Podle článku 24 směrnice 78/686 členské státy přijmou předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí a uvědomí o nich Komisi. Podle článku 54 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Evropské unii a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. 2003, L 236, s. 33) byla Česká republika povinna uvést v účinek opatření nezbytná k tomu, aby bylo dosaženo souladu se směrnicí 78/686 ode dne jejího přistoupení k Evropské unii, a sice dne 1. května 2004.

3 Vzhledem k tomu, že Komise nebyla uvědoměna o předpisech přijatých Českou republikou pro dosažení souladu se směrnicí 78/686 a ani neměla k dispozici jiné informace, které by jí umožňovaly dojít k závěru, že tyto předpisy byly přijaty, zahájila řízení upravené v článku 226 ES.

4 **Dopisem** ze dne 15. prosince 2004 Komise formálně vyzvala Českou republiku k předložení jejího vyjádření. Česká vláda odpověděla na tuto žádost dopisy ze dne 15. února a 4. dubna 2005.

5 Komise však měla za to, že Česká republika nepřijala všechna opatření nezbytná pro dosažení souladu se směrnicí 78/686, nebo že v každém případě ji tento členský stát o předpisech přijatých za tímto účelem neuvědomil. Dopisem ze dne 13. července 2005 zaslala Komise **odůvodněné stanovisko**, kterým Českou republiku vyzvala k přijetí opatření nezbytných k tomu, aby vyhověla tomuto stanovisku ve lhůtě dvou měsíců od jeho obdržení.

6 **Dopisy** ze dne 12., 19. a 28. září 2005 česká vláda odpověděla na toto odůvodněné stanovisko. ...

9 Jelikož Komise neměla žádnou informaci ohledně posledně uvedeného předpisu, usoudila, že Česká republika nedostala plně povinnostem, které pro ni vyplývají ze směrnice 78/686, a rozhodla se podat projednávanou žalobu.

10 Ve své žalobní odpovědi Česká republika nepopírá prodlení s provedením článků 15 a 16 směrnice 78/686. Uvádí, že příčinou tohoto zpoždění je zejména konání voleb do Poslanecké sněmovny. Zdůrazňuje, že očekávaná legislativní změna bude přijata v blízké budoucnosti.

11 Nicméně podle ustálené judikatury se existence nesplnění povinnosti posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a změny, ke kterým došlo následovně, nemohou být Soudním dvorem brány v úvahu.

12 Krom toho se členský stát nemůže dovolávat ustanovení, praxe nebo situací svého vnitrostátního právního řádu, včetně těch vyplývajících z jeho správní organizace, coby důvodu, proč nesplnil povinnosti a nedodržel lhůty určené směrnicí (viz zejména rozsudek ze dne 12. ledna 2006, Komise v. Portugalsko, C-118/05, Sb. rozh. s. I-11, bod 9).

13 V projednávaném případě je nesporné, že v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku nebyla všechna opatření nezbytná k zajištění úplného provedení směrnice 78/686 do českého právního řádu přijata.

14 Za těchto podmínek je namístě považovat žalobu podanou Komisí za opodstatněnou.

15 V důsledku toho je třeba určit, že Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí 78/686, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice. ...

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

1) Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady 78/686/EHS ze dne 25. července 1978 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci zubních lékařů obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice.

2) České republice se ukládá náhrada nákladů řízení.

Rozsudek ESD- a co dál?

- do roku 1993 - rozsudky vynutitelné jen politickým tlakem
- od 1993 - Maastricht. smlouva - umožnila vynucení - Článek 260 SFEU
- 1. *Shledá-li Soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z této smlouvy, je tento stát povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku Soudního dvora.*
- 2. *Má-li Komise za to, že dotyčný členský stát takováto opatření nepřijal, vydá poté, co poskytla státu příležitost se vyjádřit, odůvodněné stanovisko upřesňující body, v nichž dotyčný členský stát nevyhověl rozsudku Soudního dvora.*
- *Nepřijme-li dotyčný členský stát opatření, která vyplývají z rozsudku, ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise věc předložit Soudnímu dvoru. V takovém případě navrhne paušální částku nebo penále, již je členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem.*
- *Shledá-li Soudní dvůr, že dotyčný členský stát nevyhověl jeho rozsudku, může mu uložit zaplacení paušální částky nebo penále.*
- *rozsudek -> členský stát se nepodrobí => nové správní řízení - žaloba - řízení před ESD - nový rozsudek*

Případ C-304/02 (francouzské rybičky)

- rozsudek ze dne 11. června 1991, Francie nezajistila kontrolu zaručující dodržování opatření Společenství k zachování rybolovných zdrojů
- Dopisem ze dne 8. listopadu 1991 Komise požádala francouzské orgány, aby jí sdělily opatření přijatá ke splnění povinností vyplývajících z výše uvedeného rozsudku Komise v. Francie. Dne 22. ledna 1992 francouzské orgány odpověděly, že „hodlají učinit vše, co bude v jejich silách, aby dosáhly souladu s ustanoveními právních předpisů“ Společenství.
- Inspektoři Komise při několika inspekcích provedených ve francouzských přístavech konstatovali zlepšení situace, avšak poukázali na několik nedostatků v kontrolách prováděných francouzskými orgány
- Komise, majíc za to, že Francouzská republika stále nesplnila povinnosti vyplývající z výše uvedeného rozsudku Komise v. Francie, podala žalobu

pokračování...

- Cílem řízení stanoveného v čl. 228 odst. 2 ES je přimět členský stát, který je v prodlení, aby splnil povinnosti vyplývající z rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o nesplnění povinnosti, a tím zajistit účinné používání práva Společenství. Obě opatření stanovená tímto ustanovením, totiž paušální částka a penále, směřují k tomuto samému cíli.
- 81 To, zda bude použito jednoho nebo druhého z uvedených opatření, závisí na způsobilosti každého z nich naplnit v závislosti na okolnostech případu sledovaný účel. Zatímco uložení penále se jeví jako obzvláště vhodné, aby přimělo členský stát k tomu, aby co nejrychleji ustal v neplnění povinností, které by, nebýt takového opatření, mělo tendenci přetrvávat, uložení zaplacení paušální částky spočívá spíše na posouzení dopadů nesplnění povinností dotyčného členského státu na soukromé a veřejné zájmy, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu od rozsudku, jímž bylo původně určeno.
- 82 Za těchto podmínek není vyloučeno použít oba druhy sankcí stanovené v čl. 228 odst. 2 ES, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu a současně má tendenci nadále přetrvávat.

Reforma EU - Lisabonská smlouva

- Článek 260 SFEU (bývalý článek 228 Smlouvy o ES) nově stanoví:
  - ...
  - ...
  - Předloží-li Komise Soudnímu dvoru Evropské unie věc podle článku 258 (bývalý článek 226 Smlouvy o ES) z důvodu, že dotyčný stát nesplnil povinnost sdělit opatření provádějící směrnici přijatou legislativním postupem, může, pokládá-li to za vhodné, navrhnout paušální částku nebo penále, již je dotyčný členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem.
  - Shledá-li Soudní dvůr Evropské unie, že došlo k porušení povinnosti, může členskému státu uložit zaplacení paušální částky nebo penále, které nepřekročí výši navrženou Komisí. Platební povinnost nabude účinku ke dni stanovenému Soudním dvorem Evropské unie v jeho rozsudku.

Výpočet sankce - návrh Komise

- Sdělení komise - Použití článku 228 Smlouvy o ES /* SEK/2005/1658 */
- **Výpočet výše penále:**
  - $Pd = (Pz \times Kz \times Kt) \times n$
  - Pd = denní penále; Pz = základní částka penále; Kz = koeficient závažnosti; Kt = koeficient trvání; n = faktor zohledňující platební schopnost daného členského státu.
- **Stanovení paušální částky:**
  - $Ps = Zsps \times Kz \times n \times dt$
  - Ps = paušální částka; Zsps = základní částka „paušální sazby“; Kz = koeficient závažnosti; n = faktor zohledňující platební schopnost daného členského státu; dt = počet dnů trvání porušování práva.

Již uložené sankce

- případy:

- C-387/97 - Komise vs. Řecko (Chania II) - (návrh 24.000, sníženo 20.000 EUR/den - celkem 5,4 mil)
- C-278/01 - Komise vs. Španělsko - (návrh 45.600 EUR/den, sníženo na 34.200 avšak period roční - 624.150 EUR)
- C-304/02 - Komise vs. Francie - (návrh 316.500 EUR/den, zvýšeno 20 mil. 1rázová + 57.761.250 EUR/0.5 roku)

a další např.: ...

- C-119/04 - Itálie (nepřiznáno)
- C-70/06 - Portugalsko - penále 19.392EUR/denně
- C-79/06 - Francie - penále 168.800EUR/denně
- C-121/07 - Francie - paušál 10.000.000EUR
- C-568/07 - Řecko - paušál 1.000.000EUR
- C-109/08 - Řecko - paušál 3.000.000EUR + penále 31.536EUR/denně

„Malé“ porušení práva EU (ve vztahu k jednotlivci)

- jednotlivec - žaluje u soudu svého členského státu, pravomoc orgánů EU dána není
- (jde o porušení v malém)
- Francovich a Bonifaci v Itálie (C 6 a 9/90)
  - směrnice neprovedena, pracovníci podle ní sice získali nárok na mzdu, ale nebyl kdo by ji vyplatil
  - ESD - podmínky odpovědnosti Francovich
  - směrnice zakládá práva jednotlivce
  - obsah těchto práv lze na základě této směrnice specifikovat
  - existuje příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a škodou
- Odůvodnění, resp. argumentace pro? SFEU mlčí, ale čl. 340 odst. 2 SFEU:
  - V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států škody způsobené jeho orgány nebo jeho zaměstnanci při výkonu jejich funkce.
  - POZOR - Neaplikujeme však tento článek, jedná se o odpovědnost Unie!!!

Další vývoj koncepce odpovědnosti státu za škodu...

- Brasserie du Pêcheur/Factortame
  - navíc - porušení je dostatečně závažné
  - škoda se hradí podle vnitrostátních pravidel
  - nesmí být podmiňována zaviněním

- Köbler - odpovědnost státu = odpovědnost kteréhokoliv orgánu, tedy i soudu
  - Zjevné a závažné porušení KP
  - neměnnost rozhodnutí!
  - pouze náhrada škody

- Státe, potrestej se sám! 😊

Porušení práva EU jednotlivcem

- porušení pravidel hospodářské soutěže
- porušení primárního nebo sek. práva
- porušení práva ve vztahu k jednotlivci

Specifické postupy vynucování práva SFEU

- Odlišně od čl. 258 a 259 SFEU se postupuje v případě:
  - Rozpočtové nekázně
  - Porušování lidských práv

Rozpočtová nekázeň

- členské státy mají povinnost vyvarovat se nadměrných schodků veřejných financí
- Pokud poruší - specifická procedura
  - Vývoj sleduje Komise
  - Rozhoduje Rada na návrh Komise
- Možné sankce:
  - Stát před vydáním obligací a jiných CP zveřejní informace o těchto CP určené Radou
  - Evropskou investiční banka může přehodnot svou úvěrovou politiku
  - členský stát musí uložit neúročný vklad v přiměřené výši u Unie, dokud nebude podle názoru Rady nadměrný schodek napraven,
  - Členský stát musí zaplatit pokutu v přiměřené výši.
- Pozn. ČR rovněž hříšník
  - 2004 - Komise zahájila proceduru o nadměrných schodcích veřejných financí
  - 2004 - Rada rozhodla, že v ČR existuje schodek veřejných financí, → doporučení s cílem tento schodek odstranit do konce roku 2008
  - 2005 - Rada přistoupila k čl. 7 a České republice doporučila učinit další opatření
  - 2007 - přijatá opatření nedostatečná - Rada zveřejnila svá doporučení - cíl - odstranit nadměrný schodek do 2008.